

C. van der Leest, De honorering van organisten

Uit een brief aan de kerkenraad van de GKV te Groningen-Oost, 1992

(...) Naar mijn overtuiging is het noodzakelijk een besluit over de honorering van onze organisten zo spoedig mogelijk te nemen om de simpele reden dat hun een vaste honorering toekomt.

1 De noodzaak van honorering

Vanouds hebben de Geref.Kerken oog gehad voor de hoge waarde van de muzikale kant van de zondagse eredienst. En geen wonder: in Psalm 22:4b wordt van God, de Heilige, gezegd dat Hij troont op de lofzangen van Israël. Vandaar dat David zorg heeft gedragen voor een zorgvuldige regeling van de tempelmuziek (1 Kron.25). Vandaar ook dat de Geref.Kerken in de zeventiger jaren kosten noch moeite gespaard hebben om tot een meer verantwoord kerkboek te komen, terwijl zij er ook niet voor terugschrikken om voor het bouwen van orgels tonnen uit te geven.

Dit alles maakt het des te merkwaardiger dat wij in onze kerken het nagenoeg volledig nalaten te investeren in hen die toch de spil zijn van de muzikale kant van de eredienst: onze organisten. Immers, nog altijd is overheersend dat hun zondagse spel wordt beschouwd in termen van hobby of vrijwilligerswerk, waaraan geen officiële kwaliteitseisen worden gesteld en waar hoogstens een kleine onkostenvergoeding tegenover staat. Ik acht dit strijdig met de hoge waarde die wij (blijkens ons kerkboek en onze orgels) terecht aan de muzikale kant van de eredienst hechten.

Ik besef het: vaak wordt tegen een honorering van organisten aangevoerd: ouderlingen en diakenen alsook een boekhouder worden toch ook niet betaald, terwijl van hen toch eveneens wordt verwacht dat zij kwaliteit leveren? Inderdaad, maar bedacht moet worden dat er een duidelijk verschil bestaat tussen de genoemde drie kerkelijke vrijwilligers en de organisten. Laat ik eens vergelijken:

- a) Niet van de ouderling, diaken of boekhouder maar wel van de organist geldt dat hij jaren lang geld en/of tijd heeft gestopt in een (al of niet officiële) studie, die grotendeels specifiek gericht is op het kerkelijk werk van de eredienst. Daartegenover wordt in het geval van een ouderling, diaken of boekhouder geprofiteerd van bekwaamheden die zij uit andere hoofde zich eigen hebben gemaakt. Intussen geldt: als ouderlingen of diakenen een (GVI-)cursus volgen die gericht is op het ambt, wordt dat doorgaans door de kerk vergoed.
- b) Niet van de ouderling, diaken of boekhouder maar wel van de organist geldt dat hij jaren lang boeken heeft aangeschaft en nog altijd bezig is aan te schaffen om die speciaal ten behoeve van de eredienst te gebruiken. Daarbij hebben we het over grote bedragen: het opbouwen van alleen al een simpele basisbibliotheek kost al gauw honderden guldens. Intussen geldt dat ouderlingen en diakenen soms ook op kosten van de kerk boeken aangereikt krijgen ten behoeve van de uitoefening van hun ambt, terwijl het tegenwoordig heel gewoon is als een boekhouder voor duizenden guldens voorzien wordt van een PC annex programmatuur (...)
- c) Niet van de ouderling, diaken of boekhouder maar wel van sommige organisten geldt dat hun zondagse taak in de eredienst in feite een element is van hun beroepsuitoefening. Laat de kerk zelfs in deze situatie na te honoreren, dan maakt zij zich strikt genomen schuldig aan wat Jak.5:4 aanduidt als 'inhouden van loon' of profiteert zij (in het geval zo'n organist deels van de bijstand leeft) van de sociale verzekeringen - laten we aannemen: onbedoeld en ongeweten. U mag best weten dat dit punt mij het meest hoog zit. Enerzijds zijn we er trots op (neem ik aan) dat we hoog-gekwalficeerde organisten in ons midden hebben. Anderzijds laten we na de financiële consequenties daarvan op ons te nemen. Ik kan dat niet rijmen. Van een schilder die een eigen zaak heeft, verlangen we toch ook niet dat hij qua werkloon gratis onze gebouwen schildert? Ook vinden we het toch onaanvaardbaar een (gedeeltelijk) werkloze architect alleen met vergoeding van zijn tekenpapier een renovatieplan van onze kerken te laten maken? Ik kan onmogelijk inzien waarom deze sociale ethiek in het geval van beroepsorganisten opeens niet van toepassing zou zijn.

Op rond van dit alles stel ik voor dat de kerkeraad uitspreekt:

De dienstdoende organisten horen gehonoreerd te worden, en wel:

- als bijdrage voor de, grotendeels op de eredienst gerichte, opleiding die genoten is;
- als bijdrage voor de gedane en nog lopende aanschaf van de, op de eredienst gerichte, literatuur;
- (in het geval dat iemand, grotendeels, door de muziek in zijn levensonderhoud voorziet) als erkenning ervan dat een beroepsmusicus zondag bezig is met een (weliswaar klein onderdeel van) z'n beroepsuitoefening.

(De overgrote meerderheid heeft dit voorstel verworpen, waarom het vervolg niet meer aan de orde is gekomen)

2 De hoogte van de honorering

Ik pleit ervoor per dienst een vast bedrag uit te betalen en daarbij de honorering van een gastpredikant als uitgangspunt te nemen (...)

Natuurlijk moet recht gedaan worden aan het verschil tussen amateur en beroeps. Ook moet verrekend worden dat dienstdoende organisten voor een deel 'in natura' worden uitbetaald doordat ze vrij gebruik van het orgel hebben.

Dat alles samen nemend stel ik voor uit te spreken:

- wie, grotendeels, door de muziek in zijn levensonderhoud voorziet, krijgt evenveel per dienst uitbetaald als een predikant-voorganger; de andere organisten 1/3 van dat bedrag.
- verdere activiteiten van de organisten, zoals het spelen op vergaderingen van de kerkeraad met de gemeente en de voorbereiding van de zondagse eredienst, worden geacht te zijn verrekend doordat de organisten gratis de beschikking hebben over het orgel voor eigen oefening en voor het geven van lessen.